



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio II. De Processionibus, Relationibus, ac Notionibus Divinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

nostrum debere in religione nostra admitti; non tamen propterea omnia, quæ fides docet, sunt talia mysteria.

QUÆSTIO II.

De Processionibus, Relationibus, ac Notionibus Divinis.

ARTICULUS I.

Quid, & quot sint in DEO Processiones, Relationes, Notiones.

721. **T**heologi statuunt in DEO unam Naturam, seu essentiam: duas Processiones: tres Personas: quatuor Relationes: quinque Notiones. De natura, seu essentia, diximus jam multa in disputationibus antecedentibus: de Personis dicemus inferius. *Processio est emanatio, seu origo unius ab alio.* vocatur alia *activa*, alia *passiva*: scilicet ad aliquam similitudinem actionis, & passionis, quæ concipitur intervenire inter causam, & effectum: secludi tamen debent à processionibus Divinis omnes imperfectiones dependentiæ, mutationis &c. In creatis quidem actio, & passio, realiter identificantur: at in Divinis processio activa, & passiva, realiter distinguuntur: & illa producenti: hæc autem producto identificatur: complexum autem ex utraque dicitur *processio totalis*.

Itaque in Divinis dantur duæ processioness totales ad intra, veræ, vel reales, ut fides docet, scilicet datur una per intellectum, altera per voluntatem: per illam generatur Verbum; per alteram spiratur Spiritus S. Prob. Cum sint tres Personæ, ex quibus una est improducta, debent dari duæ Processiones pro reliquis duabus, maxime, cum tertia sit procedens à duabus. Rursus, cum processioness sint actus vitales DEI ad intra, & isti sint duo, scilicet actus intellectus, & actus voluntatis, etiam tot erunt processioness. Quod autem sint reales, docet fides in Symbolo Nicæno, ubi fatemur, Filium à Patre, Spiritum sanctum verò à Patre, Filioque, procedere. Idem habetur Joann. 8. v. 42. ubi Christus ait: *Ego enim ex DEO processi.* item Joann. 15. v. 26. dicitur de Spiritu S. *Qui à Patre procedit:* quæ verba in sensu literalis, & reali accipiuntur à tota Ecclesia. Tandem, quod una processio sit per intellectum, seu intellectionem: altera per voluntatem, seu volitionem, constat ex sacris literis, in quibus Filius vocatur *Verbum*, & *Sapientia*, Spiritus S. *Charitas*, & *Amor*: quorum prius ad intellectum, alterum spectat ad voluntatem: vide Ruiz *de Trinitate disp. 2. sec. 2. n. 5.* Idem unanimiter tradunt PP. & Concilia, de quibus vide Haunoldum l. 1. n. 604. Suarez *de Trinit. l. 1. c. 5.*

Ubi insuper nota, quod, etsi natura Divina, & intellectus, ac voluntas, nec virtualiter distinguantur, tamen processioness dicantur potius esse per intellectum, & voluntatem, seu intellectionem, & volitionem, quam per naturam; quia scilicet ratio formalis procedendi est intellectus, vel voluntas, ita, ut, si natura Divina per impossibile esset in aliis omnibus lineis in-

finite perfecta, si non simul esset infinite perfecta in linea intellectiva, & volitiva, non possent ab ea, tanquam principio ut quo, procedere Filius, aut Spiritus S. Quando autem dicitur, quod Filius tantum procedat per intellectionem, & Spiritus S. procedat tantum per volitionem, tunc intelliguntur intellectio, & volitio notionales, hoc est, ut conjunctæ relationibus, illa generationis, ista spirationis activæ: quæ inter se virtualiter distinguuntur, ita, ut de voluntate, & intellectione notionalibus, seu in complexo cum relationibus, possint verificari prædicata contradictoria.

722. *Relatio est ordo unius ad aliud*, seu est ratio, per quam unum refertur ad aliud. Tales in Divinis, & quidem reales, dari, est de fide: quia datur Pater, & Filius, qui referuntur ad se invicem: Spiritus Sanctus, qui refertur ad Patrem, & Filium: suntque istæ relationes reales, quia sunt identificatæ SS. Personis, realiter existentibus: numerantur autem quatuor, *Paternitas, Filiatio, Spiratio activa, Spiratio passiva*: per duas primas referuntur ad se invicem Pater, & Filius: per posteriores referuntur ad se, ex una parte Spiritus Sanctus, & ex altera parte Pater, & Filius, tanquam unus Spirator. Istæ quatuor vocantur etiam *Origines*, quatenus dantur generans, & generatum, spirans, & spiratum.

723. *Notio* apud Theologos ad mentem SS. Patrum aliud non est, quam *nota*, seu *prædicatum*, quo una Persona discernitur ab alia: communissime autem assignantur quinque, nempe 1. *innascibilitas*, seu *improducibilitas* etiam à principio ejusdem naturæ. 2. *Paternitas*: & hæc duæ conveniunt soli primæ Personæ. 3. *Filiatio*, quæ competit soli secundæ Personæ. 4. *Spiratio activa*, quæ competit primæ, & secundæ Personæ simul, tanquam uni principio spiranti. 5. *Spiratio passiva*, quæ competit soli tertiæ Personæ. Hæc notiones non distinguuntur virtualiter à relationibus, sed tantum formaliter: imò quatuor ex illis sunt formaliter etiam relationes: sola prima, seu innascibilitas, non est formaliter relatio; quia sub hoc conceptu Pater non refertur ad alium. Quamvis autem fors possent notiones plures, vel pauciores statui, non tamen in re gravissima est recedendum à communi.

724. Ob. 1. Productio dicit abaleitatem: ergo non datur in Divinis: ergo neque processio, quæ esset productio. Confr. Productio, & causalitas sunt idem: ista non datur in Divinis: ergo nec illa. Resp. dist. ant. productio dicit abaleitatem secundum naturam, vel essentiam. neg. ant. secundum Personam. conc. ant. & neg. conseq. Productio in Divinis non significat, quod productum sit secundum naturam ens ab alio: & hinc natura non potest dici producta: sed tantum dicit Personalitatem esse ab alio, in quo nihil est absurdum; cum enim Filius sit verè genitus, debet esse genitus ab alio, qui sit Pater. Idem proportionaliter dicendum de Persona Spiritus S. Ad confirmationem neg. ma. Causalitas dicit dependentiam, & imperfectionem: & hinc apud Latinos in Divinis non datur causa, aut effectus. Aliud est apud Græcos, apud quos vox, quæ redditur latine voci: *causa*: non habet eandem omnino significatio-

tionem; quia nullam indicat imperfectio-
nem.

725. Ob. 2. Persona producens esset per-
fectior, quàm producta: ergo non essent æqua-
les, quod est contra fidem. Confir. Filius vel
produceretur ex nihilo, vel ex subiecto: neutro
modo potest produci: ergo. prob. mi. Filius
nec potest creari, nec ex subiecto educi: ergo.
Resp. neg. ant. etiam in creatis causa non est
semper perfectior effectu. Dein omnes Perso-
næ habent eandem Divinam naturam, infinitè
perfectam, adeoque omnem perfectionem ab-
solutam, & essentialiam, per identitatem: omnem
autem relativam (si tamen relatio sit perfectio)
æquivalenter, vel eminenter. Ad confirm.
neg. mai. non enim educitur Filius ex natura
Divina; quia ista non potest esse subiectum; hoc
enim debet esse perfectibile, & distinctum ab
educto: quæ non competunt naturæ Divinæ:
nec etiam Filius producit ex nihilo sui; cum
enim sit realiter, & indefectibiliter identificatus
naturæ Divinæ, seu aseitati, non potuit un-
quam fuisse nihil.

726. Ob. 3. Si processiones Divinæ essent
per intellectum, vel voluntatem, etiam Filius
generaret, & Spiritus S. spiraret: hoc est falsum:
ergo. prob. ma. Intellectus, & voluntas est etiam
ipsis communis: ergo. Confir. Substantiæ intel-
lectivæ non generant, quatenus intellectivæ sunt;
nam etiam non intellectivæ generant: ergo
etiam DEUS non generat ut intellectivus. Resp.
1. retorq. arg. contra Durandum, qui vult pro-
cessiones fieri per naturam; nam & Filius, &
Spiritus S. etiam habent eandem naturam Divi-
nam. In forma neg. maj. ad prob. dist. ant. in-
tellectus ut absolutus est ipsis communis. conc.
ant. ut secundus. neg. ant. & conseq. Non suf-
ficit ad producendum habere tantum intellectum,
& voluntatem, ut perfectiones absolutas; sed
opus est, eas habere ut fecundas, hoc est, con-
iunctas cum generatione, aut spiratione activa.
Ad confir. neg. conseq. Generare ut inficium, seu
ignorantem, est imperfectio à DEO remota.

727. Ob. 4. Processiones sunt actus no-
tionales: intellectus, & volitio non sunt actus
notionales, sed absoluti, & essentialia: ergo non
sunt processiones. Confir. 1. Productiones Perso-
narum realiter inter se distinguuntur: non autem
intellectus, & volitio: ergo. Confir. 2. Natura Di-
vina est prior intellectu, & voluntate: sed Filius,
& Spiritus S. immediatè procedunt per naturam:
ergo non per intellectum, aut voluntatem. Res-
pondet 1. Platelius conc. totum; vult enim,
quod processiones sint aliquid purè notionale,
nec involvant etiam in obliquo actus essentialia
intelligendi, vel volendi: sed istos supponant
tanquam sua principia. Si hoc non placeat, quo-
niam non vacat rem fusiùs examinare,

Resp. 2. cum Ruiz de Trinit. disp. 2. sec.
4. dist. mi. intellectus & volitio, ut præcisè à
relatione producentis ad terminum productum,
non sunt actus notionales. conc. mi. ut con-
iunctæ, & consideratæ simul cum illa relatione.
neg. mi. & conseq. sub hac enim ratione sunt
notionales, & peculiare principio producenti.
Nec necesse videtur, admittere, præter intellectio-
nem, & volitionem essentialiam, alias notiona-
les, ut probat Ruiz disp. 59. sect. 1. Ad 1. confir.

dist. ma. realiter inter se distinguuntur produc-
tiones adæquatæ, seu complexa ex intellectu, vo-
litione, & relatione. conc. ma. productiones in-
adæquatæ, seu intellectus, & volitio, ut præcisè
à relatione. neg. ma. & dist. mi. non distinguun-
tur intellectus, & volitio, ut præcisè à relatione.
conc. mi. ut coniunctæ cum intellectu, voli-
tione, & relatione. neg. mi. & conseq. Intellectus,
vel volitio, ut producents, sive productio adæ-
quata, involvit etiam generationem, vel spira-
tionem activam.

Ad 2. confirm. dist. ma. natura Divina, tan-
quam immediatum principium ut quo, est prior
intellectu, & voluntate. neg. ma. tanquam prin-
cipium tantum remotum, om. ma. & dist. min.
Filius, & Spiritus S. procedunt per naturam, tan-
quam principium tantum remotum, seu quatenus
natura formaliter est distincta ab intellectu, & vo-
luntate. neg. mi. per naturam, ut constitutam im-
mediatum principium ut quo per intellectum,
aut voluntatem. conc. mi. & neg. conseq. Na-
tura Divina, nisi intelligatur ut essentialiter in-
cludens intellectum, & voluntatem, vel in-
tellectionem, & volitionem, non intelligitur
principium ut quo proximum Filiationis, aut
Spirationis passivæ. Quando autem aliqui ex
SS. PP. dicunt Filium productum, vel geni-
tum, naturam, non voluntatem, tantum volunt di-
cere, quod sit Filius naturalis, non adoptivus:
necessariò, & non liberè genitus.

728. Ob. 5. Si dantur quatuor relatio-
nes, dantur etiam quatuor Personæ: hoc est
contra fidem: ergo. Resp. neg. ma. Spira-
tio activa non est nova Persona, sed est iden-
tificata cum Patre, & Filio, licet sit ab eisdem
virtualiter distincta (sicut scilicet natura est iden-
tificata cum tribus Personis) & in hoc stat my-
sterium dualitatis. Unde non dantur quatuor
relationes, realiter inter se distinctæ, sed tantum
tres; quia spiratio activa est realiter identifica-
ta cum aliis duabus, ut dictum. Sunt tamen
quatuor relationes reales; quia ad numerum
relationum realium non requiritur, ut ipsæ rela-
tiones sint inter se realiter distinctæ; sed tantum,
ut termini earum sint realiter distincti: atqui
Spiratio passiva est realiter distincta ab activa.
Addo, spirationem activam non esse proprietatem,
saltem in sensu strictiori; quia per hanc
significatur id, quod uni tantum Personæ est pro-
prium: in sensu tamen latiori potest utique dici
proprietatem; si hæc confunditur cum notione, si-
cut etiam innascibilitas: strictissime autem lo-
quendo, tantum dantur tres proprietates; quia
per proprietatem intelligitur id, quod est pro-
prium uni tantum personæ, & simul constituti-
vum Personæ: ita se habent Paternitas, Filio-
spiratio passiva. Unde innascibilitas, cum non
constituat Personam, nec est relatio, nec ori-
go, vide S. Thomam 1. p. q. 32. a. 3. in corp. &
q. 40. a. 1. ad 1.

729. Ob. 6. Naturæ Divinæ etiam compe-
tit innascibilitas, itémque Spirationi activæ:
ergo non est notio Personæ. Confir. Spiratio
activa est communis duabus Personis: ergo
non est notio: Resp. dist. ant. Naturæ compe-
tit aliqua innascibilitas. conc. ant. competit ea-
dem. neg. ant. & conseq. Suarez de Trinit. l. 5.
c. 10. n. 4. rectè ait, per innascibilitatem hæc in-
telligi

telligi aliquam propriam Patri, scilicet improductibilitatem etiam à principio ejusdem naturæ, simulque incommunicabilem: at verò innascibilitas naturæ, vel spirationis activæ, communicabilis est Filio: & in hac intelligentia vocum standum est autoritate. Ad confir. neg. conseq. Non est de ratione notionis, ut non sit communicabilis, sed hoc tantum est de ratione proprietatis: ad illam sufficit, si sit discretiva duarum Personarum à tertia.

Dices. Ergo sunt plures notionēs, quàm quinque; quia ingenerabilitas, & inspirabilitas etiam erunt notionēs, ex quibus prima Patri, & Spiritui Sancto: secunda Patri, & Filio convenit. Resp. neg. illatum. Notio debet esse unum realiter simplex prædicatum; non autem duplex: at non eadem ingenerabilitas, quæ est in Patre, est realiter etiam in Spiritu Sancto (sicut tamen eadem realiter spiratio activa est in Patre, & Filio) sed tantum formaliter per conceptum: sicut humanitas eadem in pluribus individuis. Vide Suarez l. 5. c. 10. & Haunold. l. 1. n. 641. Addo tandem ex Ruiz, & Esparza: ideo istas quinque notionēs potius, quàm alias, aliis nominibus significabiles, poni; quia istæ habent majorem quandam vim ingenerandi audienti apprehensionem specialem dignitatis in Personis Divinis: & consequenter per has Divinæ Personæ decentissimè notificantur, tanquam per aliquid, quod specialiter spectat ad earum dignitatem.

ARTICULUS II.

Quid, & quotuplex sit in DEO Persona, aut substantia?

730. **P**ersona definitur à Boëtio lib. de duabus naturis ante medium, Naturæ rationalis individua substantia: à Richardo à S. Victore autem l. 4. de Trinitate c. 22. definitur Persona Divina: Naturæ Divinæ incommunicabilis existentia: at verò c. 23. ejusdem libri definitur persona creata: Rationalis naturæ individua substantia. Differunt autem suppositum, & Persona, sicut genus, & species; suppositum enim est omne incommunicabile subsistens; nam etiam dicitur suppositum equinum, aut leoninum: at Persona debet esse insuper quid rationale; non enim dicitur persona equi, aut leonis. Tres dari in DEO Personas, inter se realiter distinctas, & eidem naturæ Divinæ realiter identificatas, est de fide (& in hoc stat mysterium SS. Trinitatis) sic enim docemur in Symbolo S. Athanasii: Non confundentes Personas, neque substantiam separantes; alia est enim Persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti: & infra: Totæ tres Personæ coeternæ sibi sunt, & coæquales. Quod autem non sint plures, habetur ex Lateranensi citato n. 710, videri de hac re potest Ruiz de Trinit. disp. 33. sec. 2.

731. Lis olim fuit inter Patres de voce *Hypostasis*; cum aliqui per eam significati velent substantiam, seu essentiam: adeoque unam tantum in DEO admitterent: alii verò vellent

significari Personam: adeoque tres hypostases in DEO adstruerent: de quo videatur Baronius ad annum Christi 362. n. 188. & ann. 372. n. 27. & seqq. Tandem prævaluit secunda sententia, & defecto omnes admittunt, in DEO tres hypostases; quia hæc vox determinata est nunc ad significandum suppositum, vel Personam. Hanc vocem *hypostasis* Latini sæpe exprimunt per vocem *subsistentia*: & hæc sæpe, præsertim antiquioribus Patribus, significatidem, ac suppositum, aut subsistens in concreto: at nunc in scholis sapissime sumitur in abstracto pro forma denominante rem subsistentem.

Multi Theologi inter *suppositum*, & *subsistens* faciunt discrimen. *Subsistens*, dicunt, debet esse substantia, velens per se existens, sive sistens in se, ita, ut non trahatur per unionem ad aliud dignius compositum tanquam pars, vel ad subjectum tanquam forma; hinc nec accidentia, nec partes essentielles, vel integrales compositi naturalis, neque humana natura in Christo, sunt subsistentia, ut patet consideranti; quamvis Verbum in Christo sit subsistens; cum hoc non uniatur digniori. *Suppositum*, seu *Persona* debet insuper esse substantia individua, id est determinata, & incommunicabilis per identitatem pluribus realiter distinctis.

732. Jam dari in DEO tres subsistentias relativas, est de fide; quia quælibet Persona est subsistentia, sicut scilicet quivis homo est animal, sed quæritur ulterius, an præter has tres subsistentias relativas detur absoluta, sive, an ipsa essentia, seu natura Divina, ut distincta à Personalitatibus, dicat aliquam subsistentiam, & in se subsistens dici possit: an vero tantum dici possit subsistens, ratione Personarum. Hæc tamen subsistentia absoluta, nec esset suppositum, nec Persona, hoc ipso, quod esset communicabilis tribus realiter distinctis, & actu communicaretur Personis Divinis: unde ex ea admissa non sequitur quatenitas in Divinitate. His suppositis

733. Dico. Probabilius datur hæc subsistentia absoluta in DEO. ita S. Thomas pluribus locis, ubi non tantum, ut ait Vasquez, agit de existentia, sed de ipsa subsistentia. Sic in 1. dist. 21. q. 2. a. 1. in corp. ait: *Iste terminus DEUS prædicat naturam Divinam de tribus Personis, quæ etiam in se est habens esse subsistens, nulla Personarum distinctione intellecta.* Rursus q. 9. de potentia a. 5. ad 13. ait: *In Divinis autem proprietates personales hoc solum habent, quod supposita Divinæ naturæ ab invicem distinguuntur: non autem sunt principium subsistendi Divinæ essentie; ipsa enim Divina essentia est secundum se subsistens.* Item 1. p. q. 39. a. 4. ad 3. Forma significata per hoc nomen DEUS, scilicet essentia Divina, est una, & communis secundum rem: ergo Deitas, & DEUS, sunt formaliter idem: sed DEUS significat aliquid subsistens: ergo. Plures textus citat Suarez l. 4. de Trinit. c. 11. n. 13. Granadus in 1. p. tom. 3. tract. 4. disp. 5. sect. 3. Sequuntur Thomistæ satis communiter cum Gonet. Accedit Scotus, Suarez loc. cit. Granadus loc. cit. Molina in 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3. Bellarminus, & plurimi alii, adeo, ut Suarez ibidem, citatis quibusdam in oppositum, addat, nostram sententiam esse communem aliorum Theologorum: Granadus autem asserat ibidem,

dem, majori Scholasticorum numero comprobata, & communione esse, & Vasquium suale aliquos authores ei abjudicare.

734. Probatur conclus. Subsistere per substantiam propriam aliud non est, quam existere per se, sive sistere in se, & non existere in alio, tanquam partem in toto, neque trahi per unionem ad aliud, tanquam ad dignius totum: sed hoc totum convenit essentia Divinae absolutae, ut praecise à relationibus: ergo. mi. habetur ex eo, quod essentia Divina, utpote infinite perfecta, non possit esse pars, neque existere in digniori. ma. prob. ex eo, quod satis communiter sic explicetur in tractatu de Incarnat. substantia, quando agitur de supposito, praesertim ab iis, qui substantiam creatam constituunt in negatione unionis cum digniori, & ex hoc conceptu inferunt, quod humanitas Christi non subsistat per substantiam propriam, sed per substantiam Verbi, tanquam dignioris.

Favent etiam huic conceptui (uti & ipsi huic conclusioni) SS. PP. S. Hieronymus ep. 57. quae est ad Damasum, & incipit: Quoniam vetusto ait: Una est DEI, & sola natura, quae verè est; id enim, quod subsistit, non habet aliunde, sed suum est. SS. Cyrillus Alexandrinus, & Anastasius Theopolitanus tom. 4. Bibliotheca Patrum in compendiarie orthodoxae fidei explicatione de essentia Divina (de qua ibi totus sermo) sic habent: Quid est autem essentia? Res, quae per se est, neque altero indiget ad hoc, ut ipsa subsistat. S. August. l. 7. de Trinit. c. 4. sub finem ait: Hoc est DEO esse, quod subsistere: & paulò post: Omnis enim res ad seipsam subsistit, quanto magis DEUS.

Agatho Papa in epistola decretali, quae habetur in Synodo VI. actione 4. & inscribitur: Pijssimis Dominis: incipit autem: Omnium bonorum: ante medium ait: DEUM Patrem consistentes, DEUM Filium, DEUM Spiritum Sanctum: non tres Deos, sed unum DEUM, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum: non trium nominum substantiam, sed trium substantiarum unam substantiam. Equidem recentiores editiones Conciliorum non legunt unam substantiam, sed unam substantiam: at non ideo satis probatum est, quod priores editiones per errorem duntaxat habeant vocem substantiam; cum tot auctores stent pro nostra sententia: itemque sine omni absurdo Pontifex potuerit intelligere, trium relationum unam substantiam, esse absolutam. Verum quidem est, nostram sententiam non ideo esse de fide; cum non sit certum, an non error irreperit: attamen est probabilior. Confir. Essentia Divina, utpote infinite perfecta, non debet negari perfectio, vel praedicatum ipsa dignum, nisi positivè probetur, quod ei non possit competere: atqui non potest positivè probari, quod ei non possit competere perfectio, vel praedicatum substantiae absolutae: ergo.

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones.

735. OB. 1. SS. PP. & Concilia, praesertim post litem compositam circa vocem Hypostasis (de

qua n. 731.) non admittunt in DEO aliquam substantiam absolutam: ergo non debet admitti. Resp. Illalis, teste Baronio, fuit jam agitata tempore S. Athanasii, & circa annum 302. quando S. Augustinus vix fuit puer: & S. Cyrillus adhuc junior est S. Augustino; Synodus etiam VI. primum diu postea celebrata fuit. Equidem tempore S. Augustini cuique adhuc licebat loqui suo modo, dummodo in re conveniretur; & tandem consuetudine sola videtur obtinuisse significatio illius vocis, quam nunc habemus: quando autem id contigerit, & lis finita fuerit, non satis compertum est. Adversarii autem non ostendunt, substantiam absolutam fuisse negatam à PP. nec ante, nec post eam litem terminatam: imò, cum eam admittant S. Thomas, Scotus, & alii, in SS. PP. lectione valde versati, non videntur isti eam ullo modo negasse. In forma negant. Quamvis fortè aliqui Patres eam positivè non asserant, tamen neque negant.

Si dicas, aliquos, ut e. g. Sophronium, negasse unam substantiam. Resp. esse manifestum, quod isti substantiam acceperint pro personaliitate; quia statim vocant personam, aguntque contra Sabellianos: verba Sophronii Patriarchae Hierosolymitani in ejus epistola, quae refertur in Synodo VI. actione 11. sunt ista. Neque secundum quod Trinitas unus DEUS est, & agnoscitur, & substantiae tres pronuntiantur, & tres obsecrantur Personae, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, dicitur coarctatus, sive compositus, vel confusus, & in unam seipsum colligens substantiam, in unamque coercens non numerandam Personam (Sabellianorum ista est pravitas, in unam substantiam tres confundere substantias, & in unam Personam easdem tres conspergens Personas) ubi enim est Trinitas, & impiissime, si in unam Personam secundum vos Trinitas ipsa colligitur, & in unam concurrat confusibilem substantiam? Unde nec Sophronius, nec alii, qui minus, quam iste, adversariis favent, loquuntur de substantia in nostro sensu accepta; neque opponuntur sententiae nostrae; nam nos cum aliis SS. Patribus per substantiam absolutam non intelligimus Personam. Et certè SS. Patres, qui dicunt, naturam in se subsistere, non possunt per substantiam intelligere Personam; alias admitterent plures Personas, quam tres in DEO: unde hi formaliter stant pro nobis: at illi, quos adversarii allegant, non stant contra nos.

Quod autem SS. Patres ordinariè trium substantiarum meminerint, ratio est, (ut ait Granadus sect. 6. loco cit. n. 733.) quod agant de substantia tantum relativa, seu personali. Ubi nota, SS. PP. aliquando vocem substantia tribuere Personis, id quod adductis exemplis probat Granadus, praesertim ex edito Justiniani, quod habetur tom. 2. Conciliorum, ubi dicitur, Trinitatem haberi secundum proprietates, vel substantias, sive Personas; item ex S. Hilario l. de synodis, ubi in §. Consequenter Evangelicae, qui desumptus est ex Concilio orientali, Antiochia celebrato, dicitur, nominibus Patris, & Filii, & Spiritus Sancti significari propriam, uniuscujusque nominatorum substantiam, & ordinem, & gloriam, ut sint quidem per substantiam tria: Hilarius autem subjungit: Idcirco tres substantias esse dixerunt, substantiarum Personas per substantias edocentes: attamen haec vox substantia, sine addito prolata, frequen-

quentius sumitur pro essentia. Pariter etiam SS. Patres vocem *subsistentia* tribuunt essentia, quamvis sine addito prolata frequentius sumatur pro Personalitate: & hinc quoque SS. PP. ordinariè per eam vocem, sine addito prolatam, intelligunt relativam subsistentiam, etiam ex eo capite, quod ordinariè agant contra Sabellium, qui unam tantum in DEO Personam, seu subsistentiam relativam admittebat.

736. Ob. 2. Si datur subsistentia absoluta, dantur quatuor Personæ in DEO: hoc est contra fidem: ergo. Confr. Illa subsistentia esset saltem semipersona: hoc ipsum jam est absurdum: ergo. Resp. neg. ma. nam Persona præter subsistentiam dicit incommunicabilitatem: hæc incommunicabilitas in creatis habetur per ipsam limitationem naturæ, quæ non est capax identitatis cum pluribus, realiter distinctis: at in natura Divina, quæ ratione fecunditatis est capax identitatis cum pluribus, habetur incommunicabilitas per Personalitatem, seu subsistentiam relativam. Addo, abstinendum ab his, vel similibus locutionibus: *Dantur in DEO quatuor subsistentia*, aut: *Datur quarta subsistentia*; quia, nisi talia verba restringantur, significant, dari quatuor subsistentias Personales, aut quartam, à tribus relativis realiter distinctam: quod utique falsum est. Ad confr. neg. ma. Sicut enim leo, quamvis habeat animalitatem, quam quoque habet homo, non dicitur semihomo: sic nec subsistentia absoluta, quamvis in aliquo prædicato conveniat cum Persona, non dicitur semipersona, nisi valde improprie.

737. Dices. Subsistentia ista absoluta deberet iterum subsistere per relativam: hoc non potest admitti: ergo. prob. maj. Natura per illas subsistit: ergo etiam subsistentia illa absoluta, realiter, & virtualiter identificata. prob. etiam mi. Forma non potest recipere suum effectum formalem ab alia superaddita forma; nam albedo non potest fieri alba per aliam albedinem, nec actio per aliam actionem produci: ergo neque subsistentia una potest subsistere per aliam.

Resp. cum Granado loco cit. n. 733. sec. 7. n. 41. dist. ma. subsistentia absoluta deberet iterum subsistere per relativam, tantum absolute, neg. ma. deberet subsistere relative, & incommunicabiliter. conc. ma. & dist. sic min. neg. conseq. ad prob. min. in primis S. Thomas cit. n. 733. neg. ant. sed potest etiam distingui: forma non potest recipere effectum formalem, prorsus eundem, ab alia forma. om. ant. alium diversum, quamvis in aliquo genere cum priori convenientem. neg. ant. & conseq. Certè unio naturalis inter animam, & corpus Christi, licet per se ipsam uniatur, tamen iterum unitur per unionem hypostaticam Divinitati; imò ipsa natura Divina, subsistens per subsistentiam Paternitatis, redditur etiam subsistens per subsistentiam Filiationis; quia scilicet Filiatio præter subsistentiam ut sic, tribuit subsistentiam aliquam specificam, scilicet Personæ Filii: sic etiam, licet natura Divina per seipsam subsistat absolute, & communicabiliter, tamen potest per subsistentias relativam subsistere incommunicabiliter.

Ex quo præoccupatur alia obiectio, quod scilicet, vel subsistentia absoluta, vel subsistentia relativam, essent superflue; nam nulla est su-

perflua; cum natura reddatur semper alia ratione subsistens, nempe per absolutam absolute, per relativam relative: quem utrumque modum subsistendi exigit natura Divina: sicut exigit subsistere, non tantum per unam, sed per tres Personalitates. Neque etiam ex eo, quod essentia Divina exigit adhuc tres subsistentias relativam, sequitur, quod ipsa per se non sit subsistens; quia eas exigit, non præcisè, ut subsistat genericè: sed ut specificè, seu relative, & incommunicabiliter subsistat, in tribus suppositis, quibus ratione fecunditatis Divinæ exigit unum. Retorsio iterum est clara in natura, subsistente per Paternitatem, & tamen adhuc exigente subsistentiam Filiationis.

738. Ob. 3. Subsistentia non potest esse communicabilis: ergo nulla absoluta potest dari in DEO. prob. ant. Subsistentia est forma, per quam aliquid subsistit per se, & in se: ergo habens subsistentiam non potest subsistere in alio. Confr. Subsistentia creata est incommunicabilis alteri: ergo multo magis Divina. Resp. neg. ant. ad prob. om. totum. Sicut humana natura, habens suam propriam subsistentiam, sive positivam, sive negativam, dicitur subsistere in se, & non dicitur subsistere in sua subsistentia, ac multo minus in alio: sic etiam natura Divina, seu absoluta subsistentia, habens tres Personalitates sibi debitas, non subsistit in his strictè loquendo, sed potius in se per ipsas: & minimè subsistit in alio. Si autem velis, id, quod per se, & in se subsistit, non posse subsistere per aliam subsistentiam, tunc distinguitur, ut superius, conseq. si sint subsistentia ejusdem ordinis, ac speciei. conc. secus. neg. nullo modo enim subsistentia est in ultimus terminus naturæ, ut hæc non possit communicari alteri subsistentia (alias una subsistentia relativa excluderet alteram) sed tantum, ut non possit communicari alteri, cum quo componat dignius totum. Ad confr. retorq. arg. Subsistentia creata reddit naturam incommunicabilem etiam alteri subsistentia relativam: ergo etiam Divina. In forma neg. conseq. Disparitas fundatur in ipsa infinita perfectione naturæ Divinæ, necessariò exigentis sistere in se, & non potentis trahi ad nobilius compositum, similique exigentis identificari cum tribus Personis.

739. Ob. 4. Si natura Divina independentè à relationibus est subsistens, posset ipsa immediate assumere ad unionem hypostaticam aliam naturam, e. g. humanam: sed hoc est contra SS. Patres: ergo. Resp. cum Granado loco cit. n. 733. sec. 6. n. 36. dist. ma. ipsa posset assumere aliam, ita, ut fieret una natura. neg. ma. ut tantum fieret natura humana subsistens per Divinam, om. ma. & dist. sic mi. neg. conseq.

Patres negantes, naturam Divinam posse assumere naturam humanam, vel ipsi uniri, agebant contra Eutychem, qui volebat, unam tantum in Christo esse naturam, sicut est una tantum Persona: quod utique fieri non potest. Nam, vel natura Divina, vel humana, deberet corrumpi, ut inde nova fieret, sicut ex elementis dicitur fieri mixtum: atqui natura Divina corrumpi non potest: & quamvis humana corrumpi possit, non potest ex ea fieri Divina. Sed neque potest dici, quod Divina, & humana natura

tura, convenient in unam naturam, sicut anima, & corpus; nam natura Divina non potest esse forma, aut subiectum. Quod autem tantum possit fieri, ex natura Divina, & humana, aliquod subsistens, Patres illi non negarunt. Accedit, quod, ut ait idem Granadus, unio in subsistentia absoluta, non quidem immediate esset unio in Persona (nam subsistentia absoluta, ut dictum est, non esset Persona, nec suppositum, nec hypostasis, quæ in rationalibus pro eodem accipiuntur, & significant etiam incommunicabile) sed tamen mediata; quia, si natura humana immediate subsisteret in subsistentia absoluta, eo ipso etiam mediata subsisteret in tribus Personis, videatur etiam Gormaz de Incarnat. n. 718.

740. Ob. 5. Juxta nos, antecederet ad subsistentiam absolutam, natura jam esset subsistens, per suam existentiam perfectissimam, vel per suam simplicitatem: ergo daretur subsistentia ante subsistentiam, vel certe esset superflua subsistentia absoluta. Resp. 1. Si adversarii admittant, antecederet ad Personalitates, jam naturam Divinam, ratione alicujus prædicati absoluti, dici posse subsistentem, tunc quoad rem jam nobiscum conveniunt: neque multum litigabimus, an hoc prædicatum sit existentia, vel simplicitas, vel aliquid aliud: quamvis dici possit, quod perfectissima existentia, in sua ratione formali, dicat tantum perfectissimam actualitatem, non verò existentiam in se sistentem: item, quod simplicitas dicat negationem compositionis, à qua adhuc aliquo modo formaliter diversa est ratio sistendi in se, vel, (ut ait Molina in 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3.) ratio existendi independentem ab alio, cui inexistat, quæ est formalitas subsistentiæ. Sic etiam aliæ perfectiones absolutæ, radicaliter, non verò prorsus formaliter, inferunt hanc subsistentiam, ut patebit consideranti.

741. Ob. 6. Juxta nos vera esset hæc propositio: Deitas generat: sed hæc est contra fidem, ut habetur C. Damianus. de summa Trinitate: ergo. prob. ma. Vera est ista propositio: DEUS generat: sed juxta nos DEUS, & Deitas sunt idem: ergo. Resp. esse de fide, quod Deitas, & DEUS sint idem, ut habetur in Concilio Rhemenfi, contra Gilbertum Porretanum sic proficiente: *Credimus simpliciter, naturam Divinitatis esse DEUM: nec aliquo sensu Catholico posse negari, quin Divinitas sit DEUS, & DEUS Divinitas.* Cur ergo non est vera propositio supradicta, etiam juxta adversarios? In forma neg. ma. ad prob. dist. maj. vera est propositio; quia sub nomine DEUS intelligitur DEUS Pater, conc. maj. non subintelligitur DEUS Pater, neg. maj. & dist. etiam, mi. sunt idem DEUS, & Deitas realiter, conc. mi. etiam virtualiter, ut non discrepent in aliquo prædicato, neg. mi. & conseq.

Optimè Angelicus 1. p. q. 39. a. 4. in corp. ait, hoc nomen DEUS per se supponi pro natura communi (ex quo etiam confirmatur nostra conclusio) sed ex adjuncto determinari ejus suppositionem ad Personam: unde cum dicitur DEUS generat, ait Angelicus, supponi hoc nomen DEUS pro Persona, scilicet Patris: videatur etiam Granadus in 1. p. tom. 3. tract. 11. disp. 2. & 3. ubi docet, ex adjuncto prædicato debere colligi, an hæc vox DEUS supponat pro

natura communi, an pro Persona, & quali. Ibidem docet, quod hæc propositio sit vera: *Essentia Divina (consequenter Divinitas) creat, vel producit creaturas;* quia in Concilio Lateranensi C. Damianus. dicitur: *Essentia, seu natura Divina, quæ sola est universorum principium, præter quod aliud inveniri non potest.* Molina quoque in 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3. §. Nulla enim: admittit essentiam Divinam, & subsistere in seipsa, & pariter operari ut quod. Addendum ex Angelico 1. p. q. 40. a. 1. sumpto simul arg. 3. & responsione ad idem, seu atq. non verè dici: *Paternitas est generans.* Idem S. D. in 1. dist. 33. a. 4. in corp. asserit, esse improprie dictum: *Paternitas creat:* sicut &: *Paternitas generat;* quia, ut ait, actiones sunt suppositorum; proprietates autem, seu Personalitates, non sunt supposita; quia non sunt concreta, nec Personæ, sed tantum Personalitates. Unde tantum dicendum: *Pater generat:* & idem est de hac propositione: *Paternitas intelligit:* ut observat Granadus modo citatus disp. 3. num. 3.

ARTICULUS IV.

Quare potius Processio secundæ Personæ sit Generatio, quàm Processio tertiæ?

742. Fide certum est, secundam in Divinis Personam, seu Verbum generari; nam psalmo 2. v. 7. dicitur. *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu ego hodie genui te:* quæ, & similia plura, literaliter esse accipienda, est sensus omnium Conciliorum, & PP. atque totius Ecclesiæ. Fide item certum est, tertiam Personam, seu Spiritum S. non generari; quia sapissime Christus vocatur in Scripturis Unigenitus, e. g. Joann. 1. v. 18. *Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris.* Et licet Salomon etiam vocetur Prov. 4. v. 3. *Unigenitus coram matre:* hæc ipsa tamen verba non significant simpliciter unigenitum, sed tantum dilectum instar unigeniti à matre sua. Quando autem Christus vocatur *primogenitus* (qui videtur debere habere fratres) Suarez l. 11. de Trinitate c. 5. n. 2. ait, communioem esse interpretationem, quod vocetur primogenitus ut homo: estque hæc iterum mens omnium Catholicorum; hinc processio Filii vocatur *generatio:* at verò processio Spiritus S. termino generali, quasi appropriativè, vocatur *processio*, serè sicut Angeli infimi chori vocantur simpliciter Angeli.

743. Jam verò discriminis hujus, inter unam, & alteram processionem, rationem dare perspicuam, & adæquatam, omnino non possumus. Et hoc aperte fatentur SS. PP. apud Granadum in 1. p. tom. 3. tr. 2. disp. 5. sect. 3. ex quibus S. Aug. l. 3. contra Maximinum c. 14. sub initium ait, *Quid autem inter nasci, & procedere intersit, de illa excellentissima natura loquens, explicare quis potest?* & post pauca: *Distinguere autem inter illam generationem, & hanc processionem, nescio, non valeo, non sufficio.* Sed & difficile est, tantum aliquam pro captu nostro rationem congruam discriminis hujus asserre. Unde Haunoldus meritò improbat eorum studium, qui toti sunt in

in refutandis aliorum sententiis: quod in materia adeò obscura cuique facile est: potius igitur plures rationes afferemus, quæ, si non seorsim, saltem simul, mereantur prudentem assensum.

744. Intelligitur autem hic non generatio physica, seueductio ex subiecto, quæ utique non competit Filio DEI, ut vel ipsi Ariani sunt falsi, teste S. Augustino l. 3. contra Maximin. c. 14. sed intelligitur *Generatio viventis*, quæ definitur cum S. Thoma 1. p. q. 27. a. 2. in corp. *Origo viventis à vivente, principio conjuncto, in similitudinem naturæ*. Est autem processio Spiritus S. origo viventis à vivente, ut patet: & quidem à principio conjuncto; per hoc enim intelligitur, quòd produciens communicet producto aliquid de sua substantia: & utique Spirator activus communicat Spiritui S. suam substantiam. Quare huic processioni debent non congruere particule in similitudinem naturæ: cum autem Spiritus S. etiam habeat per identitatem eandem naturam Divinam, quam habet Filius, videtur difficile, cur hic, non verò ille, procedat in similitudinem naturæ.

745. Primum igitur discrimen, seu ratio, quare secunda Personæ processio sit generatio, non verò tertiæ, est; quia Filius procedit ab uno, & non à duobus, & sic procedit in similitudinem producentis unius. Hanc rationem insinuat S. August. l. 15. de Trinit. c. 27. ubi ait, nullum filium esse duorum, nisi patris, & matris: Spiritum S. autem non procedere à duobus, tanquam patre, & matre, adeoque non esse filium. Eandem rationem adstruit S. Anselmus in Monologio c. 53. atque etiam amplectitur Magister Sententiarum l. 1. dist. 13. §. 1. Antonius Perez de SS. Trinitate disp. 3. c. 1. eandem quoque adducit, & ulterius sic explicat.

Quotiescunque ad generationem alicujus prolis concurrat duplex persona, tunc utraque tribuit aliquid proli diversum, scilicet aliam partem pater, aliam mater: & proles ratione illius fit similis patri, ratione alterius fit similis matri: adeoque procedit in similitudinem duorum. Cum igitur Spiritus S. necessario à duobus procedat, deberet ab uno aliud accipere, quam ab altero, si generaretur: at non aliud, sed eandem naturam accipit ab utroque: ergo. Aliud est, si ad generationem tantum una persona concurrat; quia tunc generatus tantum ab una debet aliquid accipere, eique esse similis, ut contingit in generatione Christi temporali, & æterna. Huic explicationi opponit Granadus loc. cit. n. 743. sec. 3. cum in generatione Divina multa sint diversa à creata, posse adhuc interrogari, cur in Divinis non possit dari generatio à duobus, quin unus sit Pater, altera Mater.

746. Alterum discrimen affert S. Thomas 1. p. q. 27. a. 2. §. 4. in corp. ubi docet, Verbum generari; quia procedit per modum intelligibilis actionis, quæ actio, seu conceptio, est similitudo rei intellectæ: at verò Spiritus S., ut ait, procedit per modum amoris, qui non est similitudo cum re, sed impulsus, seu motio ad rem: & hinc ista processio non est in similitudinem. Hanc sententiam plures amplectuntur, & fusè exponit Granadus loc. cit. n. 743. Ad ejus meliorem intelligentiam noto, quòd, quamvis Filius, & Spiritus S. accipiant eandem naturam Divinam,

& per hanc non sit unus similis præ altero: tamen non eodem modo procedant in similitudinem naturæ; quia hoc, ut ait Suarez, significat, habere similitudinem in natura, non quomodo-cunque, sed ex vi processionis suæ, seu per productionem formaliter assimilativam, qualis est processio per intellectum, non verò per voluntatem; quia operatio intellectus per se tendit formaliter ad terminum similem suo principio adæquato, id est, intellectui, ut completo per objectum ipsi conjunctum, vel se ipso immediate, vel per speciem vicariam sui.

747. Si dicas, intellectum, & voluntatem in DEO esse realiter, imò virtualiter idem, adeoque, si Filius per intellectum procedat, per eundem procedere etiam Spiritum S. Resp. ab eodem principio posse produci realiter diversa. Certe eadem anima humana producit cognitiones, & volitiones, quæ inter se plurimum differunt: unde quidem tam Filius, quam Spiritus S. procedunt per intellectum, realiter sumptum, sed non per ipsum, ut formaliter sumptum; quia Spiritus S. non procedit ut intellectus, sed ut amor.

Si urgeas, tamen etiam Spiritum S. habere identificatam sibi intellectionem Divinam, adeoque etiam procedere ut intellectionem. Resp. non sufficere præcisè identitatem cum intellectione (nam etiam natura habet identitatem cum illa, quin ita procedat) sed requiri identitatem, realem, & virtuales, cum relatione, specialiter procedente per intellectionem, seu cum Verbo: ab hoc autem Spiritus S. realiter distinguitur: natura verò Divina saltem virtualiter. videantur dicta in simili n. 726. §. seq.

748. Si autem ulterius quæras, unde probetur, quòd secunda Persona procedat specialiter per intellectum, tertia verò per voluntatem. Resp. hoc probari 1. omnibus illis Scripturæ locis, in quibus vocatur Verbum, non vocale, & accidentale, sed mentale, & substantiale, utpote identificatum intellectui Divino. 2. ex iis, in quibus Spiritus S. vocatur amor, & charitas, quæ spectant ad voluntatem: nunquam autem in Scripturis Spiritus S. vocatur Verbum, sed solus Filius. 3. ex omnibus SS. PP. & Conciliis, quibus hæc est certissima fidei veritas. S. Basilii quidem l. 5. contra Eunomium c. 11. scribit, quòd Spiritus S. sit Verbum Filii: sed, ut ait S. Thomas 1. p. q. 34. a. 2. ad 5. est locutio impropria, & figurata, per quam scilicet omne id potest dici verbum alicujus, quod est ejus manifestativum: Spiritus S. autem Filium manifestat.

Hæc differentia inter generationem Filii, & spirationem Spiritus S. assignata, præter auctoritatem Angelici, etiam pro se habet auctoritatem SS. PP. qui generationem Filii ordinariè deducunt ex eo, quòd fit Verbum, consequenter similitudo, & imago Patris &c. Et hinc valde probabilis, & magni ponderis hæc sententia est. Sed fortè tamen adhuc illi objici potest, hac ratione tantum dici, generationem esse specialem modum procedendi per intellectionem, per quam, realiter saltem sumptam, etiam procedit Spiritus S., & sic non afferri determinatum aliquod, & magis explicitum prædicatum, in quo dif-

différant hæc duæ processiones : videatur Derkennis *tract. de Trinit. disp. 4. c. 4. §. 2.*

749. Tertium discrimen inter processionem Filii, & Spiritus S. assertit S. Bonaventura in *1. disp. 13. a. 1. q. 2. ad 1.* Richardus à S. Victore, Major, Alensis, Hurtadus, Derkennis *tract. de Trinit. disp. 4. c. 4. §. 3.* Platellius, Zuniga, & alii (quos citat, & approbat Haunoldus *l. 1. n. 720.*) & adhuc alii, præsertim Recentiores, qui dicunt, ideo Filium generari; quia procedit in similitudinem naturæ ut facundæ: seu, quia accipit naturam ut facundam, sive productivam alterius Personæ: quo modo naturam non accipit Spiritus S. habet tamen Pater Divinus, atque communicat Filio: adeoque Filius magis procedit in similitudinem naturæ cum Patre.

Declaratur, & probatur ulterius ex Derkennis *loco modò citato.* Similitudo naturæ, quam in humanis accipit per generationem Filius, importat facunditatem; si enim filius non posset per se ex natura sua (aliud est, si per accidens tantum impediatur) producere alium hominem, utique non esset similis suo Patri in natura; at verò, ut rectè observat idem Auctor, in humanis generatio filii in similitudinem naturæ involvit duplicem imperfectionem, scilicet primò, quòd non tantum Pater, & Filius sint similes in natura; sed etiam naturæ sint similes; ex quo inferitur, naturas esse realiter distinctas: in Divinis autem non datur natura similis, sed tantum Pater, & Filius, similes in natura; quia datur identitas naturæ. Secundò, quòd in humanis filius possit generare alium filium: non item in Divinis; cum filiatio sit immultiplicabilis; & si Filius in Divinis posset generare alium filium, eo ipso necessariò generaret: cumque hic iterum posset generare, adeoque necessariò generaret alium, sequeretur infinitas filiorum: quod est absurdum. Demptis autem istis duabus imperfectionibus, manet conceptus generationis, etiam generationi Divinæ conveniens, *Origo vivens à vivente, principio conjuncto, in similitudinem naturæ facundæ.*

750. Hæc sententia videtur etiam esse S. Basilii *l. 5. contra Eunom. c. 12.* ubi docet, Spiritum S. non esse Filium; quia ex eo alius non procedit: itemque Patrum Latinorum in Concilio Florentino, cujus sessione ultima, & primis literis, quibus Latini sententiam suam, de processione Spiritus S. ex utroque, Græcis transcripserunt, sic habetur: *Nam credentes S. Spiritum ex Filio nequaquam procedere, necesse est, ut intelligant, Spiritum ex solo Patre procedere, ac consequenter non esse Filium:* quæ postrema verba non possunt intelligi, quasi dicta de Spiritu S. nam hac ratione intellecta non potuissent Græcis objici, tanquam absurdum aliquod, quod deberent admittere; cum verissimum sit, Spiritum S. non esse Filium.

Imò, si voluissent Latini ea verba de Spiritu S. intelligi, debuissent dicere: *Et consequenter esse Filium.* Sunt quidem aliqui, qui asserunt, textum mendosum esse, ac particulam non per errorem adjectam: sed Vasquez in *1. p. tom. 2. disp. 147. c. 3.* eos refutat ex eo, quòd illa particula negativa in omnibus exemplaribus habeatur: Unde verba illa intelligenda sunt de ipso Filio, quasi diceretur: si Spiritus S. à solo Patre procedit, non

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. 1.

datur Filius; hoc autem idem est, ac dicere, de ratione Filii esse, accipere naturam ut facundam.

Addit Platellius *p. 1. n. 248.* certum esse, quòd Filius accipiat naturam ut facundam: incertum autem, an processio ad intra per intellectum sit magis formaliter, & magis per se, in substantialem naturæ similitudinem, quàm processio per voluntatem: adeoque hanc sententiam priori præferendam. Idem adjungit *n. 249.* Patres, qui frequenter docere videntur discrimen secundo loco ex S. Thoma adductum, huic tertio discrimini posse accomodari, dicendo, quòd ideo secunda Persona procedat in similitudinem, seu ut imago patris; quia accipit naturam ut facundam, & ideo accipiat naturam ut facundam; quia origine est prior Spiritu S. ideo autem sit prior; quia procedit per intellectum, seu ut Verbum. Tandem *n. 250.* non malè concludit, priorem, id est, secundam sententiam, esse communiorem, posteriorem verò, seu tertiam, esse faciliorem, & attenda sola ratione, probabiliorem.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones.

751. **O**B. 1. Productio muli est generatio: sed non est in similitudinem naturæ: ergo hæc similitudo non requiritur ad generationem. Resp. 1. cum Granado in *p. 1. tom. 3. tr. 2. disp. 5. sect. 1. n. 1.* neg. ma. Sic etiam in sententia eorum, qui negant, omnia animalia nasci ex seminibus, quando nascuntur vermes ex homine, vel equo, non est generatio vitalis; quia non est in similitudinem naturæ. Qui admittunt, mulum vitaliter generari, dicunt, non requiri similitudinem in specie infima; at neque sufficere in specie quavis subalterna, sed requiri similitudinem in specie propinqua infimæ, vel talem, qualis datur inter mulum, & equum, aut asinum.

Verum ex alio etiam capite videtur mulus non propriè generari; quia non est facundus: quòd tamen requiritur, si subsistere debet discrimen *n. 749.* assignatum. Respondet tamen Derkennis *tract. de Trin. disp. 4. c. 4. n. 27.* quòd, vel muli per se sint facundi, quamvis per accidens hic impediatur (sicut e. g. leones ex defectu calidioris regionis in Germania, imò fors in Europa tota, non generant: & sanè Vasquez in *1. p. tom. 2. disp. 113. c. 1. n. 8.* ex Theophrasto tradit, mulos in Asia frequenter generare) vel, si facundi non sint, non generentur vitaliter, sed tantum in aliquo sensu physico, scilicet producantur ex subiecto.

752. **O**B. 2. Verbum non est simile Patri in natura: ergo non generatur, prob. ant. Verbum habet eandem naturam, & non similem; nihil enim est simile sibi ipsi: ergo. Confir. Verbum non est simile cognoscenti, sed cognito: ergo non est simile Patri, qui cognoscit, sed objecto, quod cognoscitur. Resp. cum Haunoldo, & aliis, neg. ant. ad prob. conc. ant. neg. conseq. Non debet dari similitudo naturæ, sed tantum productis, & producti in natura: sic, si eadem albedo

do esset replicata in duplici muro, tamen muri essent similes, quamvis albedo non esset similis sibi ipsi. In creatis quidem etiam natura generati est similis; quia non potest natura identificari pluribus: non autem in Divinis ob contrariam rationem.

Ad confir. om. ant. neg. conf. Objectum cognitum est etiam Pater: nec tamen propterea etiam Pater est Verbum; quia ad Verbum, & imaginem, maximè naturalem, non sufficit similitudo: sed debet simul dari productio, vel processio ab eo, cuius est imago. vide Suarez de Trinit. l. 9. c. 9. n. 1. 2. & 5. Nota insuper, quod productio huius Verbi sit formalissimè productio Verbi loquentis objectum, realiter identificatum cum intelligente, adeoque hoc Verbum formalissimè vi suæ productionis sit simile intelligenti, seu Patri.

753. Dices. Principium productivum Verbi completum est sola essentia Divina; nam potentia cognoscendi, & objectum, & species, quæcunque datur, est essentia Divina: ergo Verbum deberet esse simile essentia Divina: atqui non potest huic esse simile; cum sit identificatum: ergo. Resp. dist. ant. principium ut quo est essentia. om. ant. principium ut quod. neg. ant. & conseq. dein conc. subsumptum, & neg. conseq. Verbum debet esse simile Personæ producenti, seu principio ut quod, quod præter principium formale, seu productivum ut quo, dicit insuper Personam producentis, cui debet esse similis Persona producta. Dixi: om. ant. quia, an principium ut quo, seu potentia productiva, dicat, præter naturam etiam Personalitatem, saltem ut conditionem, seu complementum necessarium: vel, an dicat solam naturam cum negatione productionis, videri potest apud Suarez l. 6. de Trinit. c. 5.

754. Ob. 3. Similitudo ratione intellectio- nis, vel imaginis, quam habet Verbum cum Patre, est tantum similitudo intentionalis: sed hæc non sufficit ad generationem: ergo. prob. ma. Cognitio, qua Angelus cognoscit seipsum, est similitudo intentionalis Angeli, & tamen non generatur eo in sensu, in quo loquimur: ergo. Resp. neg. ma. est enim similitudo naturalis, seu in natura; cum Verbum habeat eandem naturam, quam Pater, & quidem vi productionis, tendentis ad producendum suppositum habens eandem naturam. ad prob. conc. ant. neg. conseq. quia illa cognitio non habet eandem naturam cum Angelo: nec est suppositum substantiale vivens, productum à supposito substantiali vivente.

755. Ob. 4. Spiritus S. est magis similis Patri Divino, quam quivis filius humanus patri humano: ergo etiam est filius. Respondent r. ij, qui secundum discrimen assignant, dist. ant. Spiritus S. est magis similis materialiter, & in facto esse. conc. ant. formaliter, & velut in fieri. neg. ant. & conf. Licet Spiritus S. sit similior in hoc, quod non tantum similem, sed eandem habeat naturam, tamen non est tam similis formaliter, seu ratione processionis; nam generatio filii humani ex sua natura formaliter tendit ad assimilationem filii cum patre: non autem processio Spiritus S. tendit ad assimilationem, sed est quidam impulsus vitalis.

Nec verum est (quod aliqui hinc opponunt)

in humanis generationibus sufficere quæcunque similitudinem; nam debet esse aliqua peculiaris, præsimilitudine cum aliis hominibus, ab hoc Patre non generatis: & hinc intervenit communicatio alicujus partis generantis: quæ communicatio est apta inducere peculiarem similitudinem, & secum fert actionem, specialiter tendentem ad similitudinem geniti cum generante. Resp. 2. ad hanc objectionem, qui tertium discrimen assignant, neg. ant. quia filius in humanis accipit naturam ut faciendam.

756. Ob. 5. Verbum non est simile Patri in fecunditate: ergo discrimen assignatum est nullum. prob. ant. Verbum non potest generare: ergo. Confir. Fecunditas in Divinis nihil dicit præter naturam Divinam, & Paternitatem ex una, & Filiationem ex altera parte: atqui Pater non est similis Filio in Filiatione: ergo tantum est similis in natura: ergo ratione fecunditatis non est magis similis Filio, quam Spiritui S., cui etiam est similis in natura. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conseq. Verbum est simile Patri in fecunditate possibili, non verò impossibili, adeoque non in fecunditate generandi, sed spirandi. vide num. 749.

Ad confir. Respondet Denckens tr. de SS. Trinitate disp. 4. c. 4. n. 29. neg. maj. & dicit, quod fecunditas dicat spirationem activam, quæ determinat naturam in Patre, & Filio ad fecunditatem: sed, quia libenter vito novas quæstiones, qualis hic oriretur, an scilicet spiratio activa spectet ad virtutem spirandi: an tantum eam consequatur, quorum prius vult Denckens loc. cit. posteriori autem Suarez l. 11. de Trinitate c. 6. n. 4. om. ma. dist. mi. Pater non est similis in Filiatione, hoc est, in omnibus ejus prædicatis, conc. mi. in prædicato determinantis naturam ad esse fecundam, neg. mi. & conseq. cum enim hoc prædicatum determinantis naturam ad fecunditatem, seu adtribuendam denominationem fecundi, conveniat tam Paternitati, quam Filiationi, istæ sunt inter se quoad hoc similes, & ratione hujus magis similes, quam spiratio passiva, cui hoc prædicatum non competit. Quod autem Spiritui S. sit realiter identificata fecunditas naturæ, non probat, quod etiam ipse denominetur, aut sit fecundus; tum quia Spiritus S. virtualiter ab ea distinguitur; tum quia non est capax ejus denominationis, ratione suæ Personalitatis, non potentis aliquid ad intra producere.

757. Ob. 6. Prius innouit Filius DEI, quam Spiritus S. ut loquuntur SS. PP. ergo fecunditas non est de conceptu Filii. prob. conseq. alias debuisset statim cognosci terminus fecunditatis, scilicet Spiritus S. Confir. Similitudo Divinarum Personarum non est notionalis, sed essentialis: ergo non involvit fecunditatem, quæ aliquid notionale involvit. Resp. dist. ant. prius innouit Filius, quam explicitè innouit Spiritus S. conc. ant. quàm hic implicitè innouit, neg. ant. & conseq. ad prob. dist. eodem modo ant. & neg. conseq. Sæpe aliquid innouit, quin explicitè innouescant omnia ejus prædicata, aut cur tale, vel tale prædicatum ei conveniat: adeoque etiam potuit innouescere Filius; sed tamen nondum clarè, ob quam rationem ei hoc prædicatum conveniat, an ob fecunditatem, an ob

ob aliam rationem, de quo adhuc disputatur. Ad confir. dist. ant. non est notionalis similitudo communis omnibus tribus Personis. conc. ant. similitudo tantum communis duabus Personis. neg. ant. & conseq. De similitudine autem communi, seu essentiali loquitur S. Thomas 1. p. q. 35. a. 2.

Agitari hæc etiam solet Quæstio, an, si Spiritus S. non procederet à Filio, esset ab hoc realiter distinctus. At quia hæc quæstio non est contenta in Elencho, & Tractatus hic aliàs non est parvæ molis, breviter tantum pro aliquali notitia dico, verosimiliter Spiritum S. in eo casu non fore distinctum à Filio; quia in Divinis non admittitur realis distinctio, ubi non datur oppositio producentis, & producti, qualis in illo casu non daretur inter Filium, & Spiritum S. Neque tunc esset eadem generatio Filii, quæ nunc datur; cum Filius non acciperet naturam ut secundam, seu conjunctam cum spiratione activa: nec essent duæ processiones, sed una tantum, per intellectum, & voluntatem simul: sicut suo modo, non per productionem realem, sed tantum per formalem, seu per emanationem aliquam metaphysicam, ab intellectu, & voluntate, realiter identificatis, emanant cognitio, & volitio DEI, realiter identificatæ: & sicut in homine ab intellectu, & voluntate, juxta nostra principia realiter identificatis, id est, à tota anima, procedit quælibet actio vitalis. Plura, qui cupit, adeat Ruizium, vel Suarezium.

QUÆSTIO III.

De Distinctione inter Prædicata DEI Absoluta, & Relativa.

ARTICULUS I.

An detur distinctio plus quam formalis inter prædicata absoluta, & necessaria DEI.

758. **H**anc quæstionem ex Disputatione prima, ubi alias solet tradi, in hanc quintam transuli, ut simulagi queat de utraque distinctione, tam absolutorum inter se, quam relativorum inter se, itemque de distinctione relativorum ab absolutis, & contingentium à necessariis. Quid autem sint hæc prædicata, & quid discriminis inter illa sit, diximus n. 99. Jam, ut à facilioribus incipiamus, prima conclusio sit circa distinctionem absolutorum inter se.

Dico itaque cum communi nostrorum. Inter prædicata absoluta, & necessaria DEI non datur distinctio nisi purè formalis; adeoque nulla de iis verificantur prædicata contradictoria. Dixi: inter prædicata absoluta, aut necessaria; quia, quid sentiendum de relativis, aut contingentibus, postea trademus. Conclusio autem probatur: Distinctio plus quam formalis, vel etiam talis, ut verificentur prædicata contradictoria, infert mysterium aliquod, simile mysterio SS. Trinitatis, imperceptibile nostro in-

tellektui, viribus suis relicto: ergo non debet admitti, nisi, aut fides, aut saltem ratio efficacissima, cogat: atqui neutra nos cogit, ut patebit ex solutione objectionum: ergo. Unde tantum admittenda est distinctio formalis, rationis ratio-cinatæ, seu cum fundamento in re: non quidem cum fundamento, vi cuius possint suscipi contradictoria: sed vi cuius intellectus humanus possit per diversos conceptus præcisivos diversimodè cognoscere Divinam naturam, e. g. ut potentem omnia producere, adeoque formaliter omnipotentiam: vel ut consciam rerum omnium, seu formaliter omniscientiam &c.

759. Ob. 1. Verum est dicere: Misericordia DEI non est justitia DEI: ergo verificantur contradictoria. Confir. 1. Plus distinguitur DEUS justus, & misericors, quam justus, & justitia: sed ista distinguuntur formaliter: ergo illa plus, quam formaliter. Confir. 2. Ordo non datur sine distinctione plus, quam formali: sed in DEO datur ordo: ergo. prob. mi. In creatis datur ordo, & est perfectio: ergo magis datur in DEO. Resp. neg. ant. Propositio hæc, ita simpliciter prolata, non est vera: sed tantum vera est, si limitetur, additâ particulâ *formaliter*.

Ad 1. confir. om. ma. dist. mi. ista distinguuntur formaliter distinctione rationis ratiocinantis. conc. mi. rationis ratiocinatæ. neg. min. & conf. Explicatio non additur; quia supponitur nota ex Logica. Addo tantum, etiam distinctionem rationis ratiocinatæ unam esse majorem, quam alteram, sed adhuc intra limites distinctionis formalis; quia scilicet unum objectum potest præbere intellectui humano majus fundamentum, quam alterum, in ordine ad diversos conceptus. Ad 2. confir. dist. ma. ordo realis non datur sine distinctione plus, quam formali. conc. major ordo purè formalis, & solum in conceptu. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. ad probationem dist. ant. in creatis, inter quæ datur realis distinctio, datur ordo realis. conc. ant. inter quæ tantum datur distinctio formalis, neg. ant. & conseq. Nec tamen in DEO est aliquid inordinatum; hoc enim significat privatum ordine debito: DEO autem, nec ordo realis debetur, nec ipse est ejus capax quoad prædicata necessaria &c.

760. Ob. 2. DEUS est cognitio sui, & objectum suum: sed objectum debet esse proprii ad cognitionem, adeoque plus, quam formaliter, ab ista distinctum: ergo. Confir. DEUS est cognitio, & volitio sui absoluta, & necessaria: sed cognitio est prior naturâ ad volitionem: ergo. prob. mi. nihil volitum, quin præcognitum: ergo. Resp. neg. mi. Potest cognitio habere seipsam pro objecto. Sic statim docemur in summulis, quod se ipsam pro objecto, saltem inadæquato, habeat hæc cognitio: *Omnis intellectus est actus vitalis*. Quare sufficit, objectum esse formaliter prius. Ad confir. dist. mi. cognitio est prior naturâ in creatis. conc. mi. in Divinis, subdist. est prior formaliter. conc. min. plus, quam formaliter. neg. min. & conseq. ad prob. dist. ant. nihil volitum, quin præcognitum, hoc est, formaliter prius cognitum. conc. ant. plus, quam formaliter prius cognitum. neg. ant. & conseq. Plura vide n. 555.